

Оцінка перейменування вулиць у Херсоні

Звіт за результатами соціологічного
онлайн-дослідження

Дослідження проведено БО «Фонд громади міста Херсон «Захист» в рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) та здійснюється Pact в Україні. Зміст продукту є винятковою відповідальністю Pact та його партнерів і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

Відтворення та використання будь-якої частини цього продукту в будь-якому форматі, включаючи графічний, електронний, копіювання або використання будь-яким іншим способом з обов'язковим посиланням на джерело.

Червень

2024

Загальна інформація про дослідження

Методологія: онлайн-опитування за інтерактивною структурованою анкетною, посилання на яку відправлялося потенційним респондентам із бази даних (дослідницької онлайн-панелі Херсонської громади). Вибірка сформована на основі демографічних показників станом на 1 січня 2022 року. За таких показників похибка дослідження не перевищує 5% з вірогідністю 0.95. У вибірці представлені як херсонці, які зараз знаходяться в громаді, так і ті, хто виїхав з Херсона після 24.02.2022 і перебуває зараз в інших областях України або за кордоном. Офіційні дані щодо міграцій херсонців наразі відсутні, тому немає можливості оцінити представленість у вибірці респондентів за цією ознакою, проте існують підстави вважати, що співвідношення у вибірці респондентів, які залишились в громаді є більшим, ніж у реальності, що може впливати на результати дослідження.

Мета дослідження: з'ясувати ставлення жителів Херсона до результатів кампанії з перейменування вулиць міста.

Обсяг вибірки: 401 респондент.

Терміни проведення польового етапу: з 1 по 15 травня 2024 року.

Замовник дослідження: Фонд громади міста Херсон «Захист».

Виконавці дослідження:

- Олег Сінаюк (ТОВ Нью Імідж Маркетинг Груп, директор);
- Микола Гоманюк (Херсонське обласне відділення Соціологічної асоціації України, голова);
- Ігор Даниленко (ТОВ Нью Імідж Маркетинг Груп, аналітик).
- Дементій Білий (Херсонське обласне відділення Соціологічної асоціації України, член бюро).

Дослідницька група продовжує роботу над збільшенням та вдосконаленням онлайн-панелі мешканців Херсонської міської громади з метою її максимального наближення до показників генеральної сукупності і запрошує усіх херсонців долучитися до панелі. Це можна зробити за посиланням: <https://lemur.ua/sign-up>

Більшість учасників опитування (63% від загальної кількості респондентів) позитивно поставилися до **перейменування**. Ті, хто виїхав з міста, оцінили його більш схвально (68%) порівняно з ними, хто лишився у місті (58%).

Для частини херсонців **три хвили** перейменування у місті (обмежена хвиля перейменування 2012 року, декомунізація 2016 року та деколонізація 2023-2024 років) сприймаються як одна.

Більшість опитаних (72%) вважають, що їх думка була повністю або частково врахована під час перейменування, тоді як тільки 14% відповіли, що ні.

Прспект Незалежності (колишній проспект Ушакова) очолив одночасно два протилежні рейтинги: найбільш вдалого перейменування і найбільш невдалого. Причому у першому випадку мова здебільшого йде про позбавлення від старої назви, а не про симпатії до нової.

Третина херсонців (31%) вважає, що **перейменування повинно продовжуватися**, а 43% – що треба зупинитися.

Аналіз результатів, які були отримані у ході нашого опитування, показує, що для зниження негативного ставлення херсонців до заходів з перейменування вулиць необхідно:

1 Сфокусувати уваги херсонців на те, як влада вирішує першочергові потреби містян. Місцева влада приділяє значну увагу нагальним соціальним, економічним та військовим проблемам, але часто не може якісно інформувати містян про свої заходи. Приділення більшої уваги на вирішення нагальних проблем допоможе підвищити довіру до влади та покращити загальне сприйняття її дій.

2 Потрібно поліпшити процес інформування громадян, залучати громаду до обговорень, щоб підвищити рівень участі та зменшити недовіру. Важливо забезпечити прозорість фінансових витрат та пояснити їх необхідність. Організувати більше публічних обговорень та слухань, створити механізми для збору та врахування думок мешканців. Використання онлайн-платформ може допомогти залучити більше учасників. Це також буде сприяти зменшенню недовіри громадян, яка проявилася під час рефлексій на тему перейменування.

3 Активніше комунікувати з громадськістю про значення деколонізації, дерусифікації та завершення декомунізації. Роз'яснювати, як ці процеси сприяють зміцненню національної ідентичності та культурного розвитку інформувати про сучасні умови та зміни. Підтримувати та розвивати ініціативи, спрямовані на українізацію публічного простору. Пояснювати громадянам актуальність перейменування в сучасних умовах та необхідність закріплення суспільних та ментальних змін. Важливо показувати, як зміни в назвах відображають нові цінності та пріоритети. Готувати більше різноманітних просвітницьких матеріалів, культурних заходів, освітніх програм та кампаній, які б популяризували нові назви.

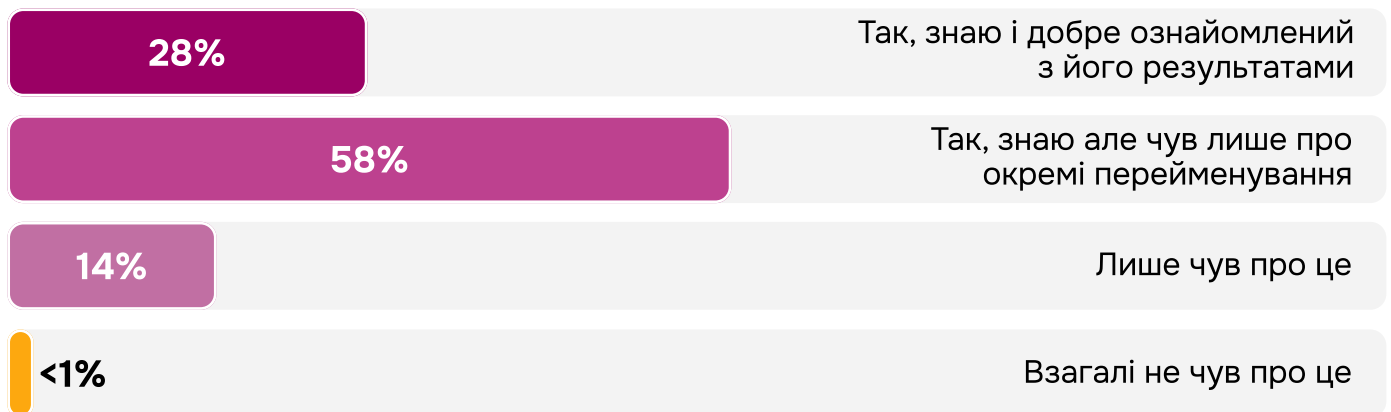

- 4 Розглянути можливість **збереження частини історичних назв** в старому центрі або включення елементів історичної пам'яті в нові назви, щоб задовольнити тих, хто виступає за збереження історії. Консервація старого центру.
- 5 Розробити план дій для мінімізації незручностей, пов'язаних з перейменуванням, таких як плутанина з документами та дезорієнтація. Це може включати оновлення карт, інформаційних табличок та забезпечення доступності нової інформації.
- 6 **Провести додаткові дослідження**, щоб глибше зрозуміти причини негативного ставлення до перейменування та розробити стратегії для їх подолання.
- 7 **Проводити роботу з відновлення справжньої історії**, усуваючи неправдиві наративи та пропагандистські впливи. Це можна робити через просвітницькі програми та історичні дослідження.

Розподіл відповідей

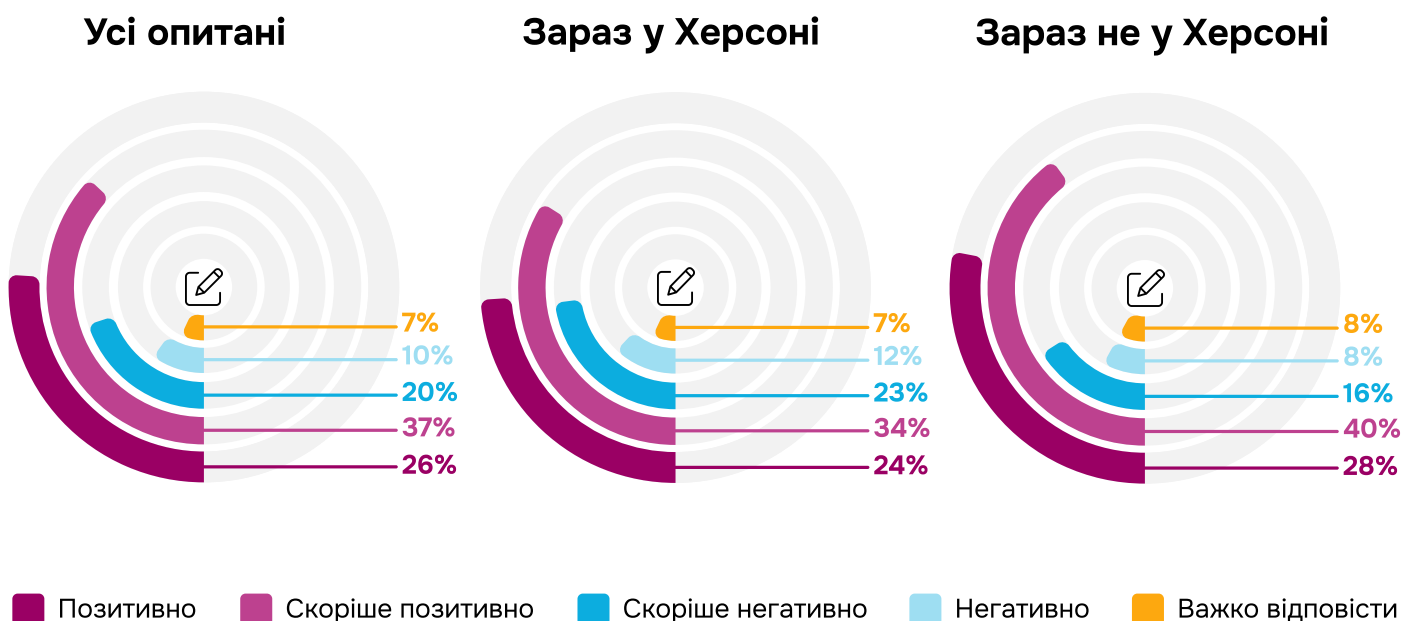
Рівень поінформованості про кампанію з перейменування (N=401), %

Q.: Чи знаєте ви, що в квітні 2024 року у Херсонській міській громаді було завершено процес перейменування вулиць, здійсненого відповідно до Закону України «Про засудження та заборону пропаганди російської імперської політики в Україні і деколонізацію топонімії»?

Загальна оцінка перейменування в Херсоні (N=401), %

Q.: Як ви в цілому оцінюєте здійснене перейменування?

Причини позитивної оцінки

Q.: Дайте коротку відповідь, чому ви оцінили перейменування позитивно?

Відкрите запитання

- 53,2% від тих, хто відповів на це запитання (N=209), пояснили своє позитивне ставлення необхідністю позбавитися російського та радянського минулого. З них 45,5% респондентів заявили, що підтримують політику дерусифікації та декомунізації. Значна частина відповідей містян була дуже емоційною. Ось деякі приклади відповідей: «важливо стерти спадщину рашенської імперії», «від'єднатися від радянських назв», «геть від радянщини і кацапської історії». Ще 7,7% респондентів вважають перейменування однією із форм протистояння російській агресії та російській пропаганді: «війна поставила все на свої місця», «тому що зараз війна», «старі назви, після московського вторгнення, дуже ріжуть слух. Дороги назад немає».
- 17,7% учасників опитування, які відповіли на це запитання, вважають, що перейменування є актуальним заходом, необхідністю закріплення в публічному просторі суспільних змін, що відбулися в останні роки в країні: «наші діти повинні жити на оновленій землі, надто багато крові за це пролито», «деякі назви вулиць не відповідають сучасним уявленням», «потрібно міняти країну і мислення», «це зараз актуально».
- 11,9% наголошують на необхідності продовження українізації та створення україноцентричного публічного простору. Ще 10,5% вважають необхідним вшанування власних героїв та події власної української історії, а не чужої російської: «тому що потрібно зробити Україну українською», «вулиці мають називатися прізвищами українських діячів або подіями, пов'язаними з Україною», «бо у нас на часі є свої українські герої».
- 3,8% відповіли, що перейменування є відновленням справжньої історії.

Причини негативної оцінки

Q.: Дайте коротку відповідь, чому ви оцінили перейменування негативно?

Відкрите запитання

- 30,1% учасників опитування негативно поставилися до перейменування. Вони пояснювали свій негатив різними причинами: 31,5% тих, хто пояснив своє негативне ставлення, вважають, що перейменування в умовах війни та постійних обстрілів Херсона є несвоєчасним: «не зараз. Навіщо? Це якось допоможе нашій перемозі?», «нас КАБаами б'ють, не до перейменування зараз», «тому що займатись перейменуванням вулиць зараз - безглуздо!!!!»

- Ще 18,5% вважають, що першочергово влада повинна займатися не перейменуванням, а допомозі фронту та вирішенню соціальних проблем: «в місті є багато не вирішених питань, люди з пошкодженим житлом, погане забезпечення гуманітарними наборами незахищених верств населення. Вважаю що перейменування не є пріоритетом зараз», «тому що зараз є важливіші справи ніж перейменування, від цього війна не закінчиться».
- 12,3% учасників опитування, які відповіли на це запитання вважають перейменування марнотратством та способом відмивання грошей з боку влади: «відмивання грошей», «державний апарат займається маячнею».
- 10,3% не подобаються нові назви та принципи перейменування: «потрібно називати так, щоб потім не перейменовувати: вулиця Сонячна, Пісна, Шкільна», «хаотичне перейменування, без цілісної стратегії, по принципу підбору будь-яких назв, аби не старі назви», «назви вулиць – дуристика якась».
- 8,2% тих учасників, які відповіли на це запитання, стурбовані тим, що не всі херсонці взяли участь в обговоренні, вирішувало вузьке коло людей, мало було інформації, не враховано думку громадян.
- 6,8% вважають, що перейменування взагалі не потрібно, й назви вулиць – то є наша історія, наша пам'ять: «це була наша історія», «є історичні назви вулиць Херсону, які були ще по його заснові, які теж позмінювали. Ми не повинні забувати свою історію».
- 11% вважають, що нові перейменування погіршать життя херсонців, бо несуть незручності з орієнтацією на місцевості, плутанину із документами (6,2%), і що нові назви важко запам'ятати (4,8%).

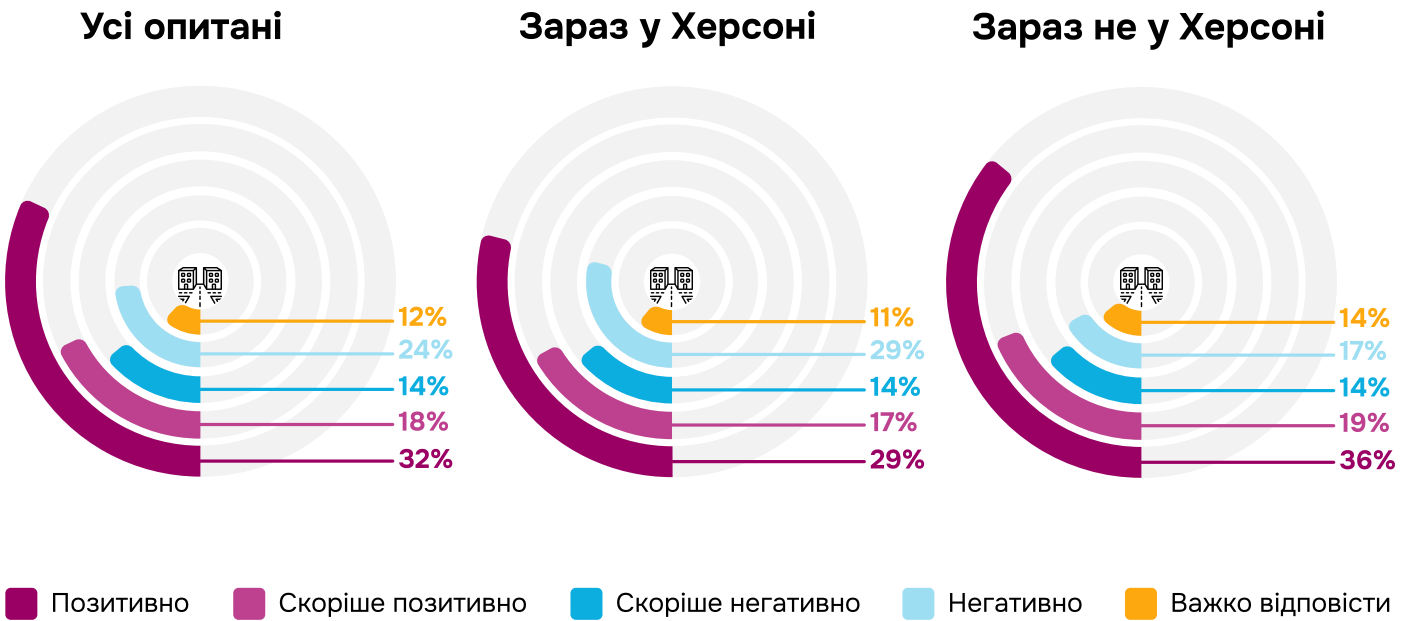
Частка херсонців, вулиця яких була перейменована (N=401), %

Q.: Чи була перейменована ваша вулиця?

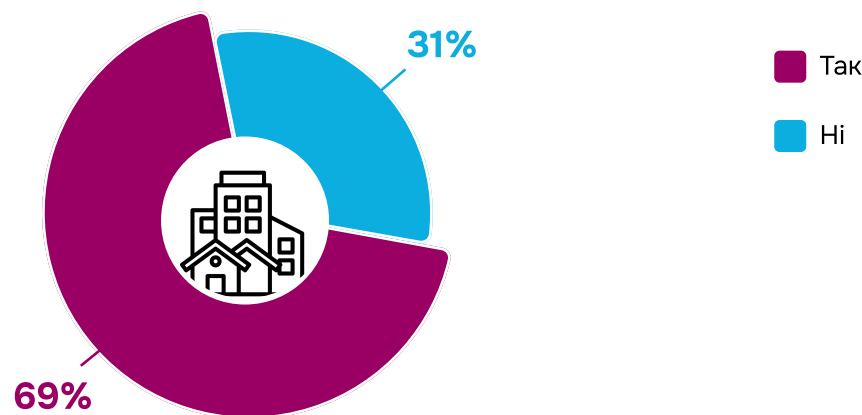
Оцінка перейменування власної вулиці (N=156), %

Q.: Як ви оцінюєте перейменування вашої вулиці?

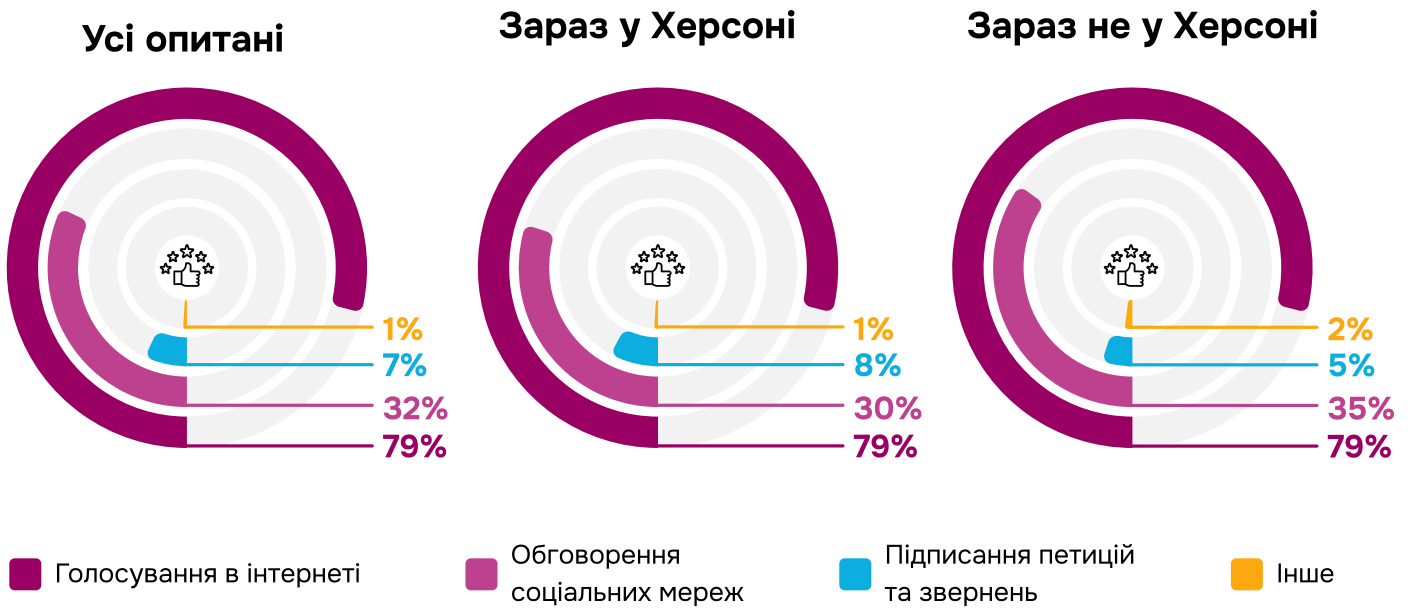
Особиста участь херсонців у перейменуванні в Херсоні (N=401), %

Q.: Чи брали ви особисто участь у процесі перейменування в Херсоні?

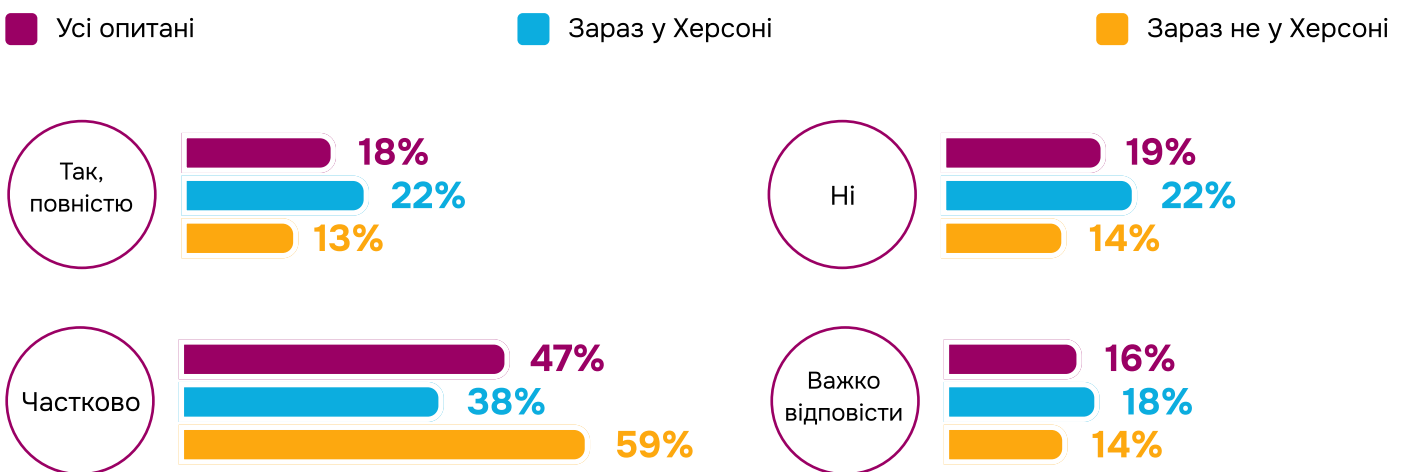
Види участі херсонців у перейменуванні в Херсоні (N = 123, особисто брали участь у процесі перейменування вулиць в Херсоні), %

Q.: Яким чином ви брали участь у перейменуванні?

Оцінка особистої участі херсонців у перейменуванні в Херсоні (N=402), %

Q.: Як вважаєте, чи була врахована ваша думка?

Приклади вулиць, перейменування яких отримало позитивну оцінку (N=401), %

Q.: Перейменування яких вулиць вам сподобалось? (вкажіть стару і нову назву)

Відкрите запитання

Якщо порівняти нові назви вулиць, які подобаються та не подобаються учасникам опитування, треба зазначити, що херсонців, яким сподобалися нові назви, в 2,4 рази більше тих, кому ці назви не сподобалися.

Загалом, херсонці виділили 86 назв, які сподобалися та 65, які не сподобалися. Частково ці назви перетинаються. Характерним є також те, що 18,6% тих, кому не подобаються нові назви, не змогли назвати жодної конкретної назви, зазначивши, що їм не подобаються всі назви. Це 6,7% від загальної кількості всіх учасників опитування – досить незначна кількість опитаних, які негативно налаштовані до ідеї перейменування.

Важливим є те, що містяни оцінюють всі перейменування, які відбулися в Херсоні з 2012 року, а не лише ті, які відбувалися в Херсоні у 2023 – 2024 роках. Ми можемо констатувати, що в Херсоні двома хвилями перейменувань вже сформований новий публічний простір.

Херсонці позитивно поставилися до нових назв центральних вулиць. На першому місці в «рейтингу симпатій» проспект Незалежності (колишній проспект Ушакова) (8,5%), вулиця Грушевського (колишня Карла Маркса – Потьомкінська) (8,2%), вулиці Соборна та Грецька (колишня вулиця Леніна) (6,76%). Серед лідерів є вулиці Небесної сотні та Університетська, Європейська та Каштанова.

Треба зазначити, що деякі учасники опитування, називали лише стару назву й не називали нову. Це стосувалося здебільшого двох назв: Ушакова та Суворова. 4,08% херсонців (сьоме місце в рейтингу найкращих перейменувань) позитивно поставилися до зміни назви Ушакова, але фактично не підтримали назву проспект Незалежності. 1,17% херсонців підтримали зміну назви Суворова, але не нові назви, що отримала ця вулиця.

Приклади вулиць, перейменування яких отримало негативну оцінку (N=401), %

Q.: Які перейменування вам не сподобались? (вкажіть стару і нову назву)

Відкрите запитання

Проспект Незалежності також очолив антирейтинг нових назв. 8,97% тих учасників опитування, котрі назвали нові назви, які їм не сподобалися, зазначали проспект Незалежності.

Частина учасників опитування також негативно сприйняла перейменування площі імені Збройних сил України (колишня площа 200 років Херсона) (4,14% негативних відгуків), перейменування Потьомкінської на Грушевського (3,45%) та зміну назви вулиці Суворова (3,45%). Загалом херсонці назвали 65 назв, які їм не сподобалися. Більшість цих назв (42) згадувалися по одному разу, ще 12 назв називалися двічі.

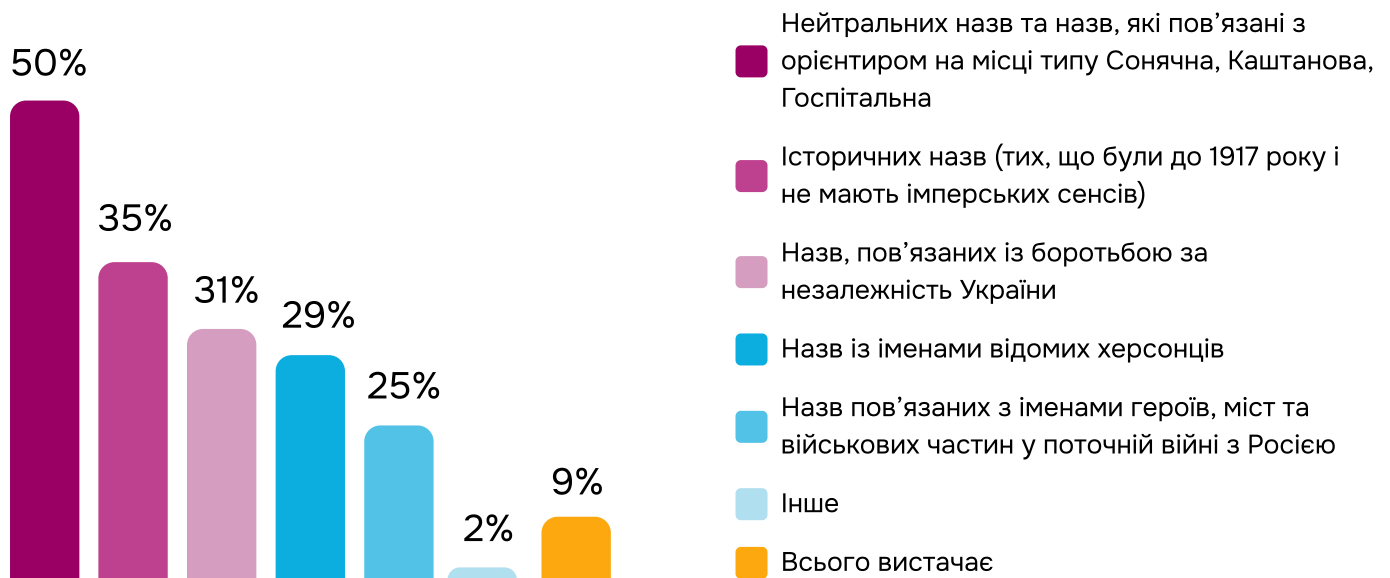
На нашу думку, частина херсонців не чули про існування площі 200 років Херсона та впевнені, що був перейменований проспект 200 років Херсона. Тому частина містян критично сприйняла новини про перейменування площі 200 років Херсона на площу Збройних сил України, бо були впевнені, що мова йде про проспект. Ось, одна із відповідей, яка наштовхнула на цю думку: «Проспект 200 років Херсона. Що не так?».

Загалом, деякі відповіді херсонців показують, що вони погано поінформовані про процес перейменування, про історію назв херсонських вулиць.

Оцінка представленості різних груп назв вулиць (N=402), %

Q.: Яких типів назв, на вашу думку, не вистачає у Херсоні після перейменування 2023-2024 рр.?

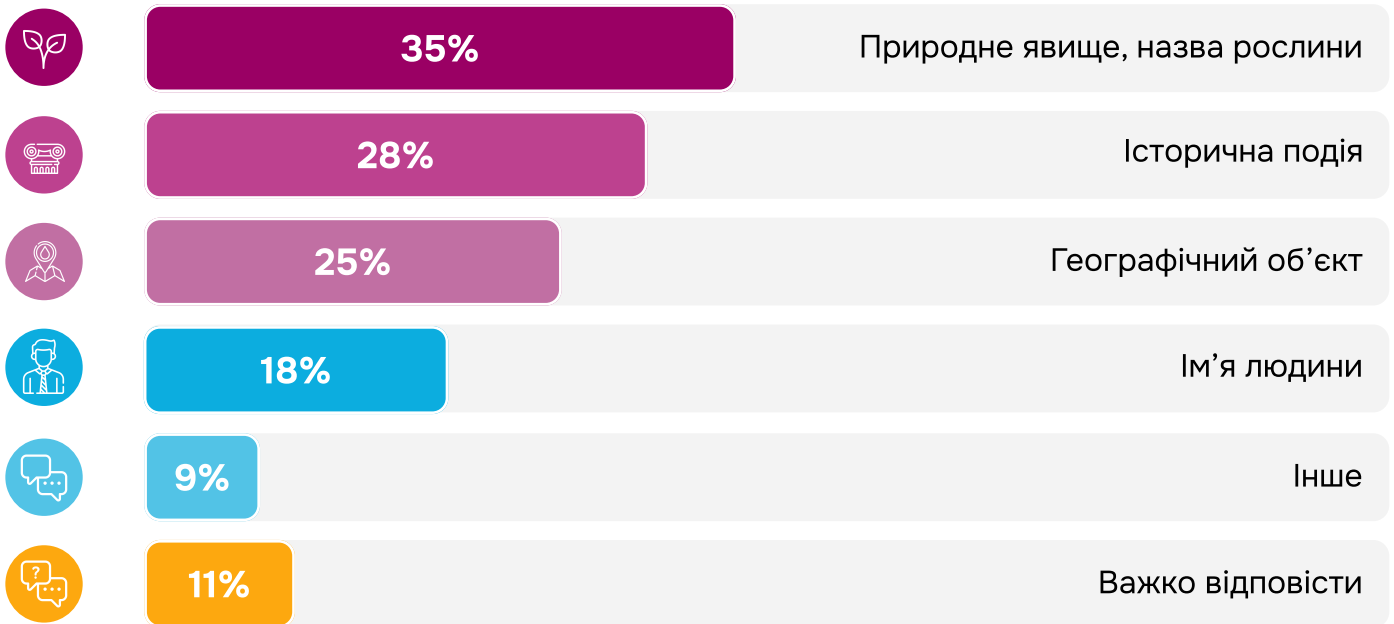

Інші відповіді:

- назв, які пов'язані з Херсоном;
- назв з іменами історичних постатей України;
- більш простих назв як в США або Британії;
- назв, які потім не потрібно буде змінювати;
- не на часі / не цікавить / не важливо зараз.

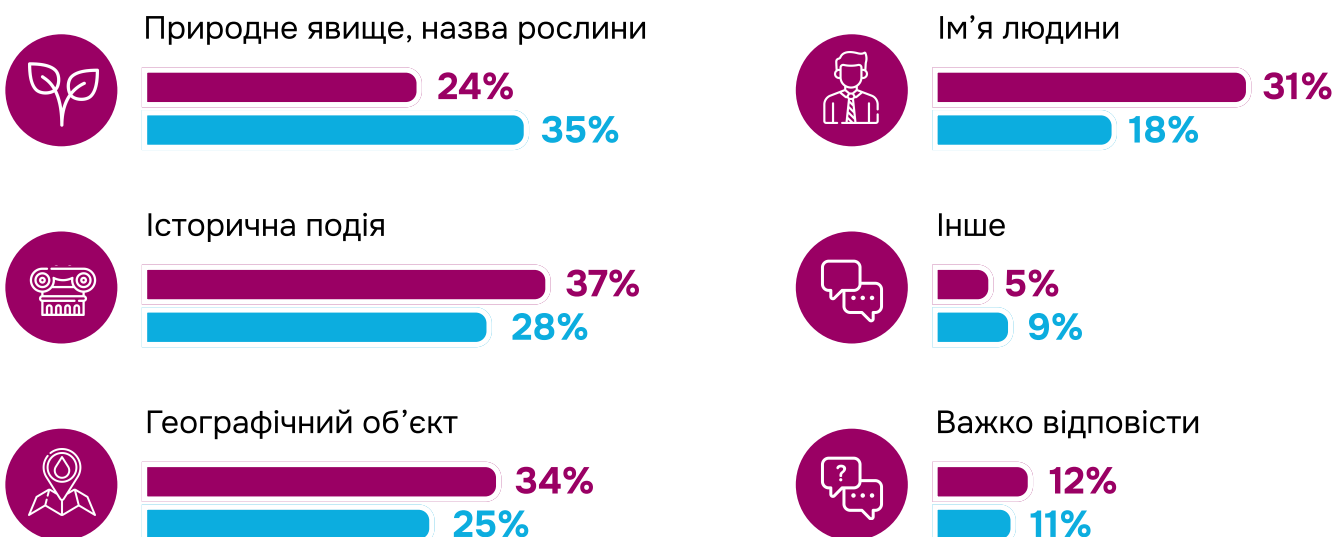
Оцінка бажаної представленості різних груп назв вулиць (N=401), %

Q.: Якби ви обирали зараз нову назву для своєї вулиці, то якому типу назви ви віддали б перевагу?

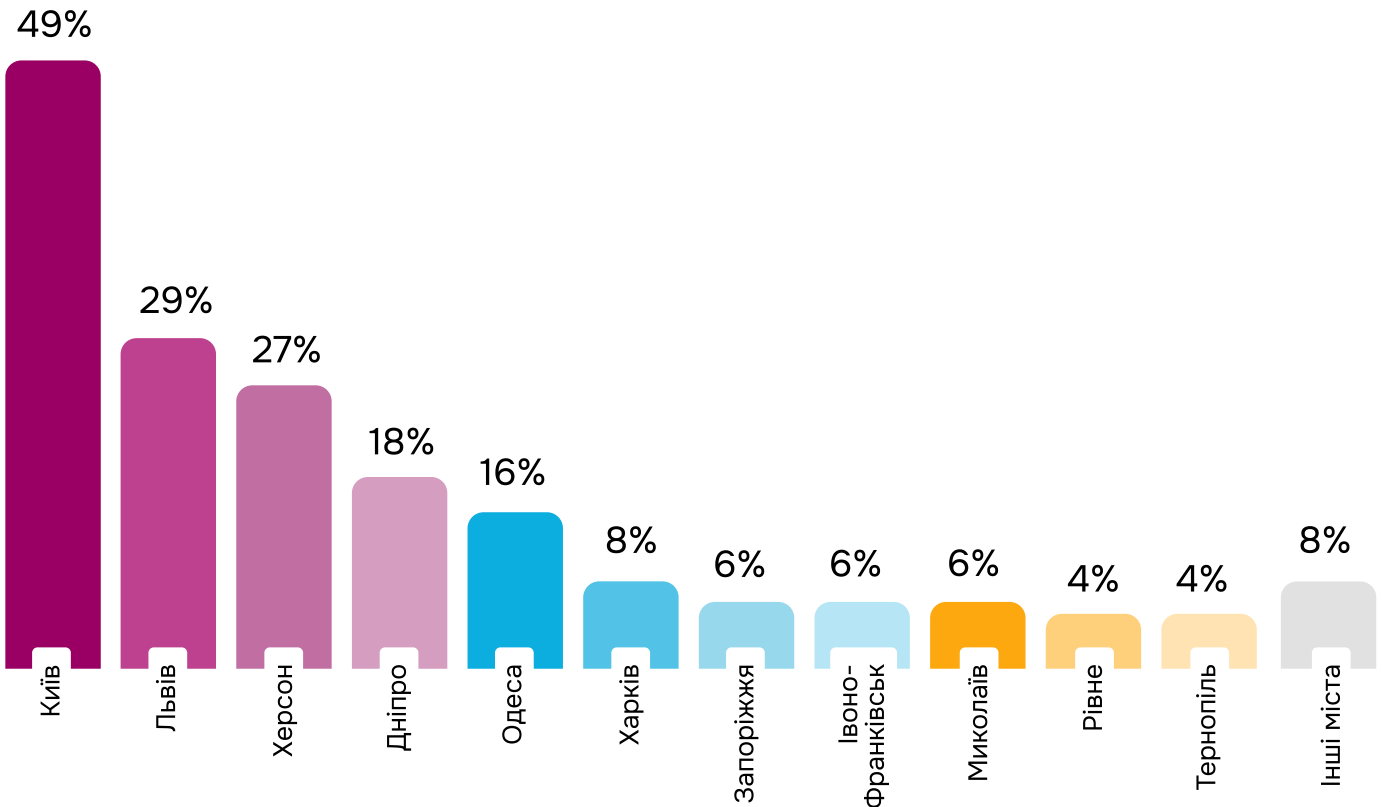
Динаміка бажаної представленості різних груп назв вулиць в Херсоні

■ Вересень 2023р.   ■ Травень 2024р.

Оцінка перейменування в різних містах України (N = 49, респонденти, які змістовно відповіли на це запитання), %

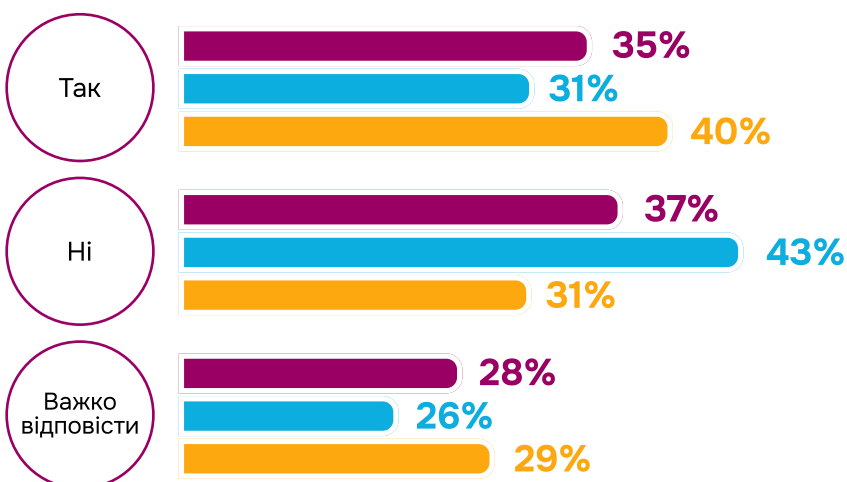
Q.: Як ви вважаєте, в якому з міст України перейменування вулиць було здійснено найбільш вдало?

Бачення майбутнього топонімічного простору Херсона (N=402), %

Q.: Як ви вважаєте, чи треба в Херсоні ще змінювати назви вулиць?

■ Усі опитані   ■ Зараз у Херсоні   ■ Зараз не у Херсоні

Портрет респондентів

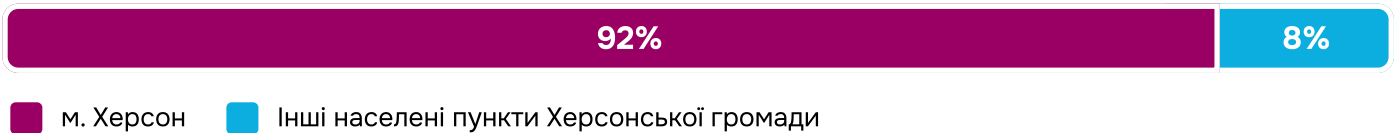
Стать

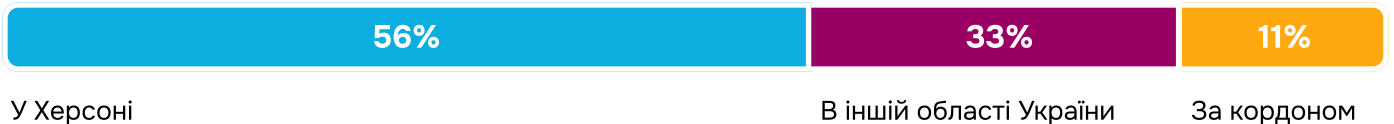
Вік

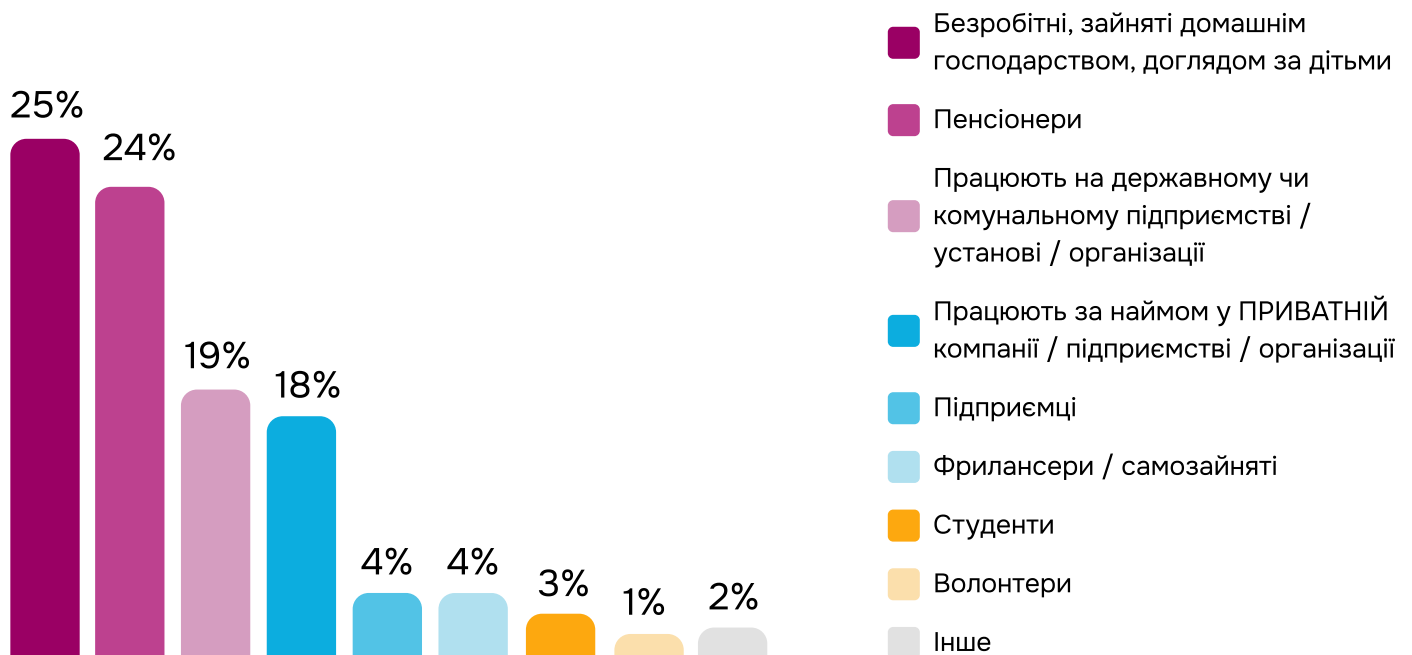
Проживання до 24.02.2022

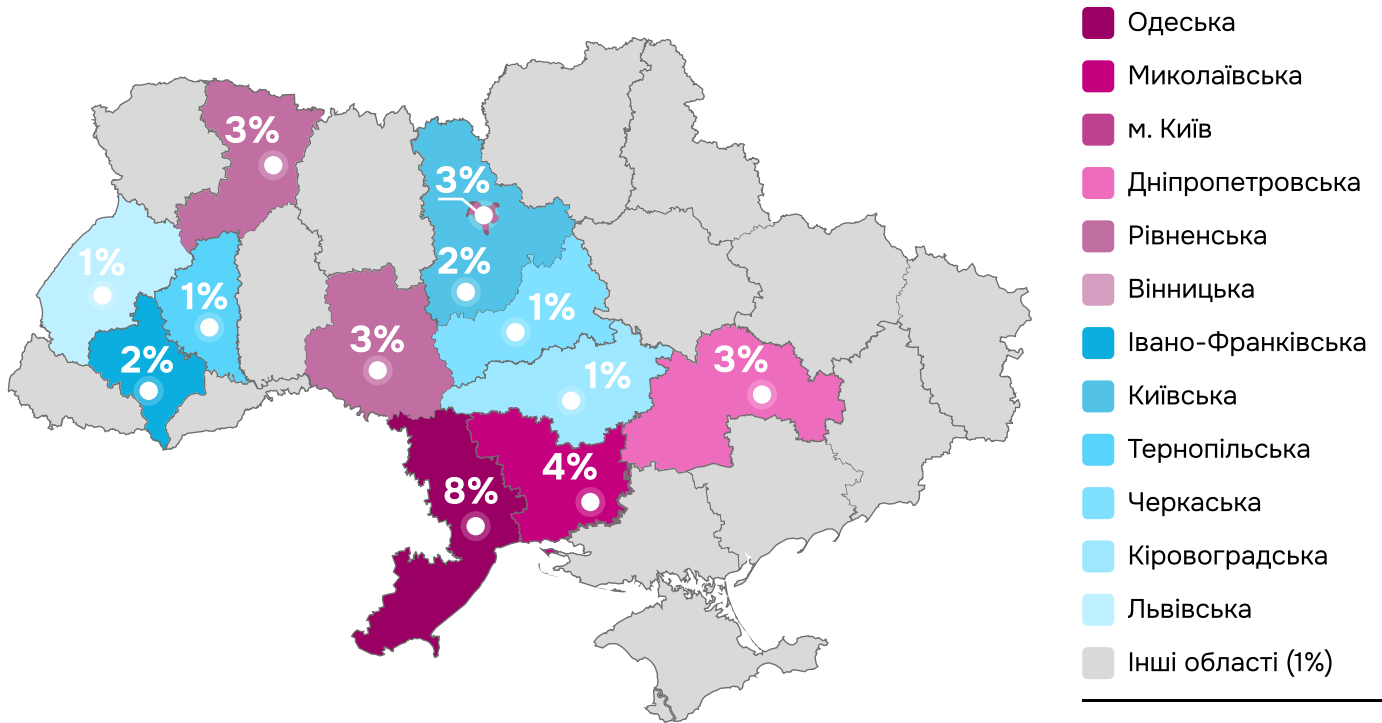
Проживання зараз

Тип зайнятості на даний час

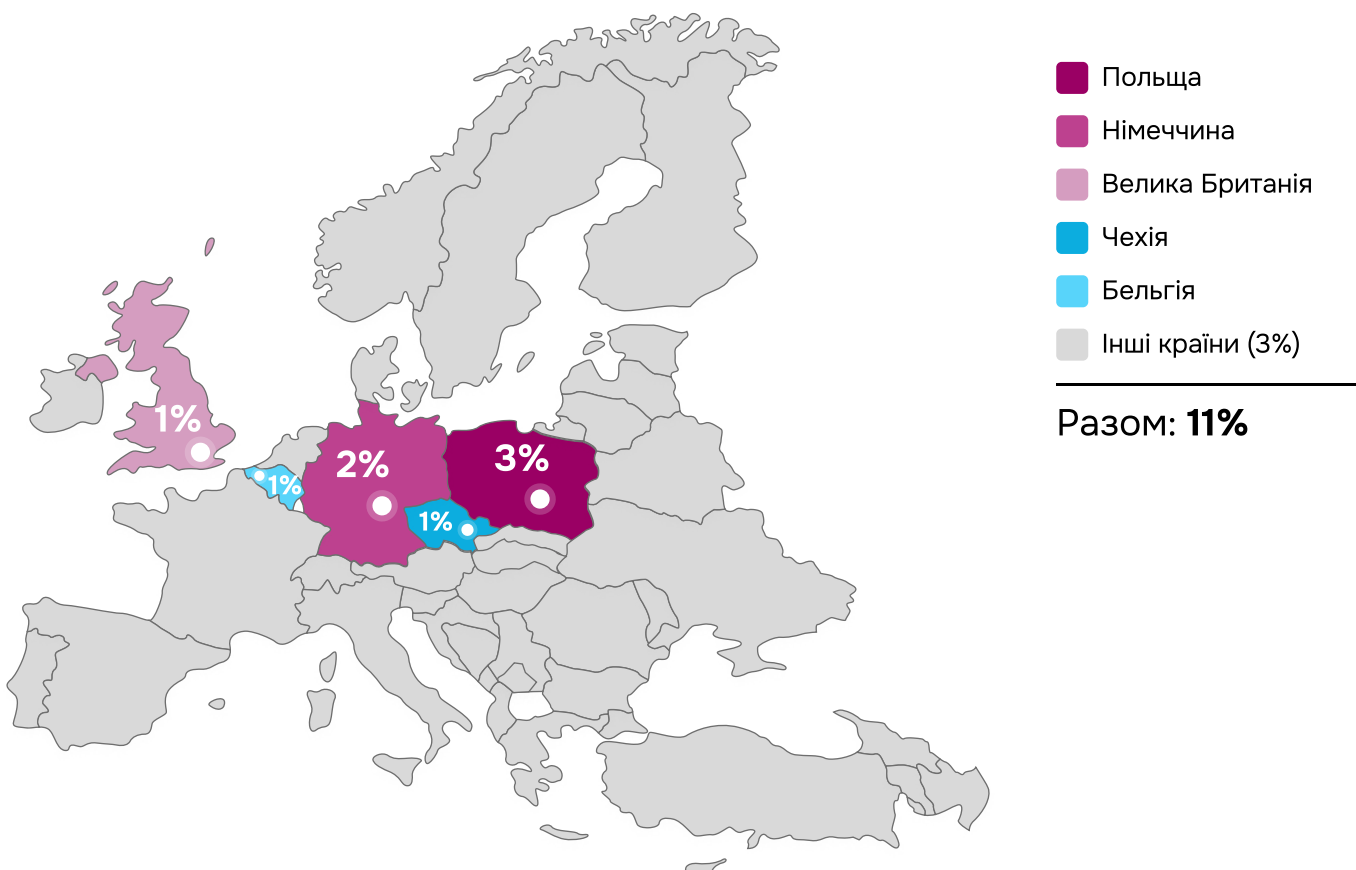

Переселенці в інших областях України

Разом: **33%**

Переселенці за кордоном

Разом: **11%**